

პაატა ბუხრაშვილი

„...მარჯაჰ!..“*

„მარჯაჰ“ – მარჯვედ, მკვირცხლად, ყოჩაღად“...ამგვარი შეძახილით ამხნევებენ ილეთის შესრულებისას მროკავნი, ცეკვის მისტერიის თანამონაწილეს ჩვენს მოძმე ვაინახებში; ცეკვისა, როკვისა, რომელშიც ხდება ნაციის, ერის გენის განფენა (გრიგოლ რობაქიძე), რამეთუ იგი ღმერთთან ნაზიარები სულის ძახილი, სისხლის ყივილია ათასწლეულთა მიღმიდან გამოხმობილი და აწმყოში დანერგილი; ისევე როგორც მისივე შემსრულებელი, განმახორციელებელი.

გენი, რომელმაც სისხლთან ერთად გამოიარა წინაპართა გულები და აწმყოში მყოფობს, ითხოვს იმ ილეთს, იმ შეძახილს, იმ ჰანგს, იმ სიყვარულს და საერთოდ იმ ცხოვრების წესს, რომლითაც მას ათასწლეულთა განმავლობაში უცხოვრია.

ამ რამდენიმე დღის წინ, იჩქერიიდან (საჩაჩნოდან) გადმოცემულ ერთერთ სიუჟეტში, სამშობლოს იარაღასხმული დამცველნი მომხვედურთან შებმის წინ დავლურს უვლიდნენ. მათ სახეებში ნათელი, ხალისი, ღიმი გამოკრთოდა („მოკვდე ისე ღიმილმჩენი, ვით კვდებოდნენ გმირნი ძველად...“). ისინი მამულ-დედულის დასაცავად იყვნენ მზად!

ნათელი, ხალისი, ღიმილი ენთო მთავრობის სახლის წინ იმ 9 აპრილის მისტერიულ ღამეს, ღამეს რომელმაც დასაბამი დაუდო „ბოროტების იმპერიის“ ხილული დასასრულის დასაწყისს.

ორივე შემთხვევაში მომხვედურმა მტერმა ცეკვა, სინათლე, სიყვარული ვერ აიტანა; რამდენადაც მას – დამპყრობს, უცხოთ მიწაზე ცეკვა, სიყვარული არ ძალუძს; იგი ვერ განფენს საკუთარი სულის სინათლეს უცხოთ მამულში; იგი მხოლოდ „პარად“-ს თუ ჩაატარებს კუშტი, მოღუშული, მოქუფრული სახით, გმპინვარებული – ამ მხარესთან მისტერიულ კავშირში ვერშესვლით ბოდმამორეული; აქედან გამომდინარე, იგი თავისსავე ბოდმის მორევში იმუსრება და საბოლოოდ უსათუოდ ნადგურდება, რამეთუ ვერ ეწევა ბოროტი (სიძულვილი) ნათელს (სიყვარულს).

* წერილი წარმოადგენს 1995 წელს დაწერილი საგაზეთო პუბლიკაციის (გაზ. „მარჯი“ № 5) განახლებულ ვარიანტს.

საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ კავკასია ერთიანი გეოპოლიტიკური სივრცეა, რომელიც ერთი შეხედვით ეთნიკურად ჭრელი რეგიონის შეხედულებას სტოვებს. მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი შეხედვით. ჯეროვნად გავეცნობით რა მრავლად არსებულ შესაბამის მასალას, ნათელი გახდება, რომ აქ, ამ მხარეში დომინანტს იბერიულ-კავკასიური მოდემის ერები წარმოადგენენ. მათი ანთროპოლოგიური და ლინგვისტური ერთობა შიგადაშიგ დარღვეულია ინდოევროპული (სომხები, ოსები, სლავები...) და ალთაური (თურქმანული, მონღოლური) მოდემის ეთნიკური ელემენტების შემოჭრის შედეგად. უძველესი პერიოდიდან, ვიდრე XIX საუკუნის დამდეგამდე, კავკასიის ხალხთა ისტორიაში თვალნათლივ შეიმჩნევა იბერიული მოდემის ელემენტების სწრაფვა თვისობრივი ერთიანობისკენ. მიუხედავად რუსეთის იმპერიისგან ინსპირირებული მრავალმხრივი ხელისშემშლელი ფაქტორებისა, ეს სწრაფვა მაინც არ მინავლებულა.

დღიდან რუსთა მიერ კავკასიის დაპყრობისა, მიმდინარეობს მიზანმიმართული პოლიტიკა ქართველთა და სხვა კავკასიელ ერთა გახლეჩვისა ქართველთა დისკრედიტაციის საფუძველზე. ჯერ კიდევ კავკასიის მეფისნაცვლები იმპერატორისადმი მიმართვაში დაუფარავად აღნიშნავდნენ, რომ კავკასიის დაპყრობასა და აქ რუსთა ხელისუფლების განმტკიცებაში განსაკუთრებული დამსახურება ავტოქტონთა შორის მიუძღოდა ქართველ ზედაფენას. ამ მხარეში, რუსთ-ხელწიფება აგენტურის მეშვეობით დიდის მონდომებით ჰქმნიდა ისეთ ატმოსფეროს, რომ ქართველობას „ნებაყოფლობით“ ეკისრა კავკასიის ვაიჟანდარმის როლი, რის შედეგადაც იგი ემიჯნებოდა თანამოძმეთ. ასე ინერგებოდა ქართველთა გარკვეულ ნაწილში იმ დამურის კომპლექსი, რომელიც არც ფრინველებმა მიიღეს და არც თაგვებმა; და რომელიც საბოლოოდ მღვიმეთა და სიბნელისათვის გაიწირა საკუთარი უგუნურებისა გამო.

ამ კომპლექსის გამოძახილია არც თუ იშვიათი მტკიცება ზოგიერთი ჩენი პატივდებული გვამისაგან იმისა, რომ თურმე ჩვენ, თქვენ წარმოიდგინეთ, „ევროპულად მოაზროვნე ხალხი და საერთოდ ევროპელები ვყოფილვართ“. რას ნიშნავს „ევროპულად მოაზროვნე“, „ევროპელობა?“ თუ ამჯერად მსოფლილში მოსახლე ერთა ერთი ნაწილის მხერა ევროპის კონტინენტის დასავლეთ რეგიონში აკუმულირებული შეხედულებებათა სისტემებისა და ღირებულებებისკენაა მიქცეული, ნაწილი საკუთარი ხედვითი ეკრანის დასაუნჯებლად მხერას დედამიწის სხვა რეგიონებში აკუმულირებულ კულტურულ-შემეცნებითი ცენტრებისკენ მიმართავს. იყო დრო, როდესაც ქართველთა სულიერი თვალი ხან, ბიზანტიის იმპერიის (რომელიც ძირითადად წინა აზიის ტერიტორიაზე იყო გაშლილი), ხან

არაბთა სახალიფოს, ხან ფარსის კულტურული დვრიტისაკენ იყო მიპყრობილი. რა გამოდის? ჩვენ ხან წინა აზიელნი, ხან არაბეთის ნახევარკუნძულელნი, ხან ცენტრალურ აზიელნი ვიყავით? არა და არა. საქართველო იყო და რჩებოდა (და მუდამ ასე იქნება, რადგანაც ეს ბუნებით, ღმერთისგანაა დაწესებული) კავკასიად და როგორც სულმნათი მერაბ კოსტავა ერთობ ხატოვნად აღნიშნავს – „საქართველო (კავკასია–პ.ბ.) კულტურათა თანამიმდევრობის და ცნობიერების ევოლუციის ამ წრიული მდინარების ცენტრში იმყოფებოდა. განგებით იგი არა მარტოოდენ სივრცულ, არამედ დროთა გამყოფსა და განმწესებელსაც წარმოადგენდა... ოდითგანვე საქართველო თავისი მეობის შენარჩუნებისათვის ბრძოლით უძველეს სამხრეთელ და უახლეს ჩრდილოელ ხალხებს არ აძლევდა აღრევის საშუალებას, რათა არ დარღვეულიყო ხალხების კულტურათა მონაცვლეობის და თანამიმდევრობის ურყევი მსოფლიო კანონი“. ამდენად, ბრძოლა თავისთავადობისთვის, თვითდამკვიდრებისთვის, თავისუფლებისთვის წარმოადგენდა და წარმოადგენს უმთავრეს ფუნქციას ყოველი მხარისას და შესაბამისად კავკასიისას, საქართველოსას. კაცი თუა, „თვითონ უნდა იყოს“ – როგორც ამას კახეთში იტყვიან; ერი თუა, ერი უნდა იყოს; მხარე თუა, მხარე უნდა იყოს. იმ ეთნიკურად ქართველს კი, ვისაც თავი ხან „ევროპელი“, ხან „აზიელი“, ხან „აფრიკელი“ ან „ამერიკელი“ ჰგონია, კიდევ ერთხელ შევახსენებთ ჯერ კიდევ „დღეა ენაში“ დაუნჯებულ წინაპართა გულიდან ამონაძახს, რომ იგი „ქართველია, კავკასიის მთების შვილი!“ იმას კი ვისაც ამ სიტყვებისთვის და შესაბამისად საკუთარი მეობისთვის დავიწვევის მტვერი წაუყრია, ჭეშმარიტად მიესადაგება ქართული ანდაზა: – „ძაღლი შინ არ ვარგოდა, სანადიროდ გარბოდაო“. სად მიდიხართ, სად მიეხირებით, რამ შეგაძულათ ასე საკუთარი სახლი; სადამდე უნდა ეკეკლუცოთ უცხოელს მოძმის, შინაურის დამცრობის ხარჯზე, სადამდე უნდა ეძახოთ ყოველგვე ჩვენებურ საუკეთესოს – საუცხოო (არ სჯობს საჩვენოდ დავიტოვოთ?!), სადამდე უნდა აპამპულოთ ჩვენი ეროვნული კოსტუმი და ნამუსის ქუდი?!

შედეგიც შესაბამისია – „გათითოკაცებული, საშოვარს გადაგებული ყოფილი ერი,“ რომელიც თუ გონს არ მოეგო და თავმოყვარეობა (და არა პატივმოყვარეობა) არ აღიდგინა, მალე ყოფილ ერად გადაიქცევა. ერი კი საერთოეროვნული ცნობიერების – „ჩვენ“ ცნობიერების გარეშე ერად ვერ ჩაითვლება. აკი შეგვახსენებდა ჩვენი სულიერი მოძღვარი, წმინდა ილია მართალი, რომ „ჩვენ, საუბედუროდ, უძლური „მე“ უფრო გვირჩევნია, ვიდრე ძლიერი და ღონიერი „ჩვენ“; ჩვენთან ყველაფერს სამწუხაროდ ჩემობის დადი აზის და არა ჩვენობისა.“ დღეს კი, დიდ ილიას იუბილეებს უხდიან სიტყვით, საქმით კი

ყველაფერს აკეთებენ, რათა მისი ნაღვაწ-ნაფიქრი ყოფაში არ დაინერგოს. ყოფილ კომუნისტ ფუნქციონერთ კაბინეტებში ერის სულიერი მამის პორტრეტები უკიდიათ, თავად კი ხორციელი „ჩემობის“ კერპს ეთაყვანებიან; თანაც ყოველნაირად ცდილობენ „ჩვენ“ ფსიქოლოგიის დისკრედიტაციას. თურმე, როგორც ქნი ონიანი გემოდღვრავს ტელეეკრანიდან (ტელევიზია ხომ სუკ-ის ერთგული რუპორია), სტალინს (ოფიცოზიდან ამჟამად ლანძღვის ობიექტს) ის ეთაყვანება, ვისაც „ჩვენ“ აზროვნება აქვს და არა პირადული „მე“, ასე, ირიბად ნასროლი ქვებით, ქოლავენ ისინი წმინდათა ნამოდღვრევს. მათი მიზანი არა მამულიშვილთა, არამედ „მოქალაქეთა“ აღზრდაა. მათი ოცნება არა „კარგი ყმის“, არამედ „კაი ბიჭის“ ფენომენის განმტკიცებაა, ბიჭისა, რომელიც არა „ჩვენობით“, არამედ „მეობით“ სულდგმულობს. ამიტომაც აქციეს მთელი საქართველოს მოსახლეობა ვაჭრად („ქვეყანა იქცა დუქნად“). რადგანაც მათ კარგად იციან, რომ „ვაჭრობა წესიერადაც გაწყობილი, ამის მეტს სამსახურს ვერ გაუწევს ადამიანსა და ბუნებრივად იმისთანა რამ არის, რომ ერთს ბინაზედ არ აყენებს კაცს; საცა გამორჩომაა და ხეირია იქ არის მისი მიწა-წყალი. ამიტომ ერი მარტო ვაჭრობაზედ მოქცეული, გაქსუებული და გაფანტულია“ (ილია).

ადრე თუ ქართველ ქალს, უცხოობაში სიამე ვერ წარმოედგინა, აღმოსავლურ დიბა-ატლასს, რაჰათ-ლუქუმს და შერბეთს ქართველი კაი ყმის ოჯახში ტრიალი ერჩივნა, ამჟამად უცხო ტომელის ცოლობა და სამშობლოდან გადახვეწა პრესტიჟულად ითვლება ჩვენს „მანდილოსნებში“, რადგანაც საცა გამორჩომაა და ხეირია, იქ არის მათი მიწა-წყალიც. „ჯანი გავარდეს აწ შვილსაც, მამულს, ოღონდ ვაამოთ ჩვენ საკუთარ გულს“ – და დაიდრა ქართველ „მანდილოსანთა“ არმია მაშრიყით მაღრიბამდე, საშოვარზე ნებისმიერი ხერხებით. ყოველივე ამას კი წინ, ჯერ ქართველი ქალის ტოტალური გინება, შეურაცხყოფა, ჩაწიხვლა უძღოდა, რომლის პრელუდიაც 80-იანი წლების დასაწყისში, სუკ-ის სამსახურებიდან კაი ბიჭებით დაკომპლექტებულ „ბირჟებზე“ გაისმა – „ჩემი დედა ...“.

ასეთი მშობელი, ასეთი დედა, კი „კაი ყმას“ ვერ აღზრდის; ამგვარად საშოვარზე გასული დედა „კაი ბიჭს“ თუ მოაცოდვილებს ძლივსძლივობით, რომლისთვისაც სამშობლო კუჭიდან იწყება და ამავე კუჭის ამოსავსებად საჭირო „საწარმოო საშუალებების“ სამოქმედო არეალით თავდება.

ასეთ ადამიანს, რომელშიც საზოგადო „ჩვენობა“ კერძობითი „მეობით“ არის გადაფარული, ოჯახი სოციალურ ერთეულად, ხოლო სახელმწიფო კლასთა დაპირისპირების ასპარეზად ეჩვენება მხოლოდ. მისთვის დედა-შვილობა, მამა-შვილობა ცხოველური ინსტიქტების დონეზე დაიყვანება და დგება რა ბუნებრივი პროცესი თაობათა

ცვლისა, იგი ამას დეპრესიულად აღიქვამს. „მეობის“ თვალთახედვიდან გამომზირალი; გააღმასებული, გაკაპასებული, გაცხოველებული იცავს საკუთარ სტატუსს სოციალურ საზოგადოებაში და მზად არის შვილების თაობა მსხერპლადაც კი შესწიროს „ჩემობის“ ბომონს.

„ჩრდილოეთის მზის“ ჩასვენების“ დასაწყისმა, აშკარა გახადა თაობათა არა მხოლოდ ფიზიკური, არამედ თვისობრივი ცვლის აუცილებლობა, რამაც საშინლად აურია და დაუბნელა „ჩრდილოეთურად“ ისედაც დაბნელებული გონება ჩვენი „მამაების“ თაობას. იმდენად, რომ მათ სულ-ხორცეული კავშირიც კი შეჰკრეს დამპყრობელთან და გათამაშდა „აფხაზეთის ომის“ ფარსი – შემზარავად შემადრწუნებელი თავისი შედეგებით. აბა როგორ შეიძლება ომი ეწოდოს ამ ტრაგიკულ (შინაურისთვის) კომედიას (გარეულისთვის) – ომი იწყება ისე, რომ თურმე „სახელმწიფოს მეთაურმა“ არაფერი არ იცის; ვებრძვით თურმე რუსებს, ფრონტის ხაზი გადის მდ. გუმისთაზე და მთელი საქართველოს მასშტაბით, ჩვენი ჯარის ზურგში, მტრის დისლოკაციაა (ვაზიანში, თბილისში, ქუთაისში, ბათუმში, საგარეჯოში...); დასაცემად განწირულ ფრონტისპირა ქალაქში 1 სექტემბერს იწყება სასწავლო წელი ბაგა-ბაღებში, სკოლებში, უმაღლეს სასწავლებლებში; ალყაშემორტყმულ სოხუმში მებრძოლებს საბრძოლო მასალებით დატვირთული სამოქალაქო თვითმფრინავებით (ტუ-134) აგზავნიან, რომლებსაც თუ კაცი მოინდომებს შურდულითაც კი ჩამოაგდებს მწყერივით... პარადოქსები უთვალავია. მთელმა ამ ჯოჯოხეთმა ძირითადად „შვილებზე“ გადაიარა. ტელევიზიით გადიოდა პატრიოტულ თემებზე გადაღებული ფილმები: „გიორგი სააკაძე“, „მამლუქი“, „ბაში-აჩუკი“... ეს ხომ ის ფილმებია, რომლებზეც „შვილები“ გაიზარდნენ? ასე ხომ მათი „აგდება“ შეიძლება?... ჰოდა, შეაჩეჩეს გულანთებულ ბიჭებს ხელში AKM-ბი და AKC-ბი და გაუშვეს სასაკლავოზე ჩაუცმელ-დაუხურავნი, უსმელ-უჭმელნი, ბრძოლაში გამოუცდელნი ყოველგვარი წინასწარი მომზადების გარეშე. შედეგიც შესაბამისია – უთანასწორო ბრძოლებში ძირითადად გაწყდენ ბიოლოგიურად აქტიურნი, სამშობლოს მოყვარულნი, შეუდრეკელნი. დარჩნენ – ძირითადად ინდიფერენტულნი, მარადიორები, ნარკომანები, სულიერად დეპრესირებულნი. ასეთ „შვილებს“ კი საითაც გინდა იქით გაირაკავ, ასეთნი დამყოლნი და მორჩილნი არიან, ასეთნი „მამაებისთვის“ საშიშნი აღარ არიან. შესაბამისად, „მამაები“ სავარძლებში კვლავაც განისვენებენ; მტერიც გახარებულია – თანამედროვე ეტაპზე რუსებმა კიდევ ერთხელ მიაღწიეს საწადელს, ინსპირირებულ იქნა კავკასიურ კონფლიქტებში ყველაზე უფრო კავკასიური დაპირისპირება – ქართველთა და აფხაზთა, რამდენადაც აქ ქიში უშუალოდ იბერიულ-კავკასიური მოდგმის ერებს შორის გაიშალა.

დღიდან კავკასიაში გველური შემოსრიალებისა, რუსეთი მიზანმიმართულად შეუდგა იბერიული მოდგმის ერებში შეუღლის ჩათევას. დაპირისპირების საფუძვლად იგი ძირითადად მათ შორის არსებულ კონფესიალურ განსხვავებულობასაც იყენებდა. სარწმუნოებრივ ნიადაგზე თიშავდა მათ ერთობას. განსაკუთრებით გაძლიერდა ეს პროცესი თანამედროვე ეტაპზე. იყენებს რა, კომუნისტური დიქტატურის ჟამს „საბჭოთა ხალხებში“ ჩანერგილ სრულ რელიგიურ უცოდინრობას. რუსული უშიშროების სამსახური ადგილობრივი ფილიალების საშუალებით ნერგავს პანიკურ შიშს ე.წ. ისლამური საფრთხის შესახებ. ძალზე ხშირად, მუსულმანური ექსპანსიით „შეშინებულნი“ საბჭოთა კრიმინალური ინტელიგენციის წარმომადგენელნი ვიშვიშებენ. პირნი, რომელნიც ქრისტეს მოძღვრებას მხოლოდ „რელიგიურ თემაზე“ მომზადებული სატელევიზიო შოუ-სპექტაკლების დონეზე თუ იცნობენ და ვეჭვობ, ბოლომდე ჰქონდეთ გაცნობიერებული ათი მცნებისა და მრწამსის მადლი; რომ აღარაფერი ვთქვათ მათ მიერ მუსულმანური რელიგიის თუნდაც „საბჭოთა ენციკლოპედიის“ დონეზე ცოდნის შესახებ.

ამას წინათ, ბერლინის ქართულმა საზოგადოებამ (Berliner Georgische Gesellschaft) გამოსცა კრებული სახელწოდებით – „საქართველო თავის კულტურულსა და ისტორიულ სარკეში“ (Georgien im Spiegel seiner Kultur und Geschichte), რომელშიც გამოქვეყნებულია მეორე გერმანულ – ქართულ სიმპოზიუმზე წაკითხული მოხსენებები. სიმპოზიუმში გამართულა 1997 წლის 9-11 მაისს ქ. ბერლინში „დასავლეთ-აღმოსავლეთს შორის შეხვედრები“-ს ფონდის (Stiftung West-Östliche Begegnungen) დაფინანსებითა და ხელშეწყობით. კრებულს წინ უძღვის საქართველოს ფაქტობრივი პრეზიდენტის მისალმება, რაც, ალბათ, იმის მიმანიშნებელია რომ საქართველოდან ამ სიმპოზიუმში მონაწილეობის მისაღებად კანდიდატურები თავად ფაქტობრივ ხელისუფლებას შეურჩევია და წარუგზავნია. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ალბათ, ნებისმიერ ქართველ მეცნიერს არსებული სულიერი და მატერიალური კრიზისის პირობებში, უთუოდ გაუჭირდებოდა ეგზომ სანუკვარ ევროპაში დამოუკიდებლად გამგზავრება.

ამჯერად, ჩვენს მიზანს არ წარმოადგენს ამ კრებულის (რომლის ავტორებსაც, დარწმუნებული ვართ კეთილშობილური მიზნები ამოძრავებდათ) სრულად რეცენზირება. შევეხებით ოდენ სტატიას*

* ავტორს შეგნებულად არ ვასახელებთ, რამდენადაც ვთვლით, რომ პრინციპულად არ აქვს მნიშვნელობა თუ ვის ეკუთვნის სტატიაში გამოთქმული მოსაზრებები, რამდენადაც მათში არეკლილია დღევანდელ ქართველთა ერთი ნაწილის შეხედულებები საზოგადოდ.

– „ქრისტიანობა და ძველი ქართული კულტურა“ („Christertum und altgeorgische Kultur“) და მის შესახებ ჩვენს აზრს ქართველ მკითხველს მცირედი რეპლიკის სახით მივაწვდით.

აღნიშნულ სტატიაში ტიტულოვანი მეცნიერი კიდევ ერთხელ იცავს იმ აზრს, რომლის თანახმადაც ქართული დამწერლობის შექმნა ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებას, ქართველი ერის მოქცევას უკავშირდება. იგი კვლავ აღნიშნავს აღიარებულ ჭეშმარიტებას, რომ ქრისტიანობა და კერძოდ მართლმადიდებლური აღმსარებლობა ჩვენს სამშობლოში, თავისი ლიტერატურული ტრადიციით, ეროვნული ენით და ორიგინალური დამწერლობით განსაკუთრებულ როლს თამაშობდა ქართველი ერის ერთიანობის საქმეში. იგი დასძენს, რომ იმ დროში ქართველად იწოდებოდა ყველა, ვინც ქართულ ეკლესიას ეკუთვნოდა და ღვთისმსახურებას ქართულად ასრულებდა, მიუხედავად ეროვნული და სახელმწიფოებრივი კუთვნილებისა. ამის დასტურად მოჰყავს გიორგი მერჩულეს ცნობილი თეზა. დასასრულ მეცნიერი გვთავაზობს, რომ რადგან 80-იანი წლების ბოლოს რუსებმა სლავური ანბანის შექმნისა და გაქრისტიანების 1000 წლისთავი აღნიშნეს, ურიგო არ იქნებოდა თუ ჩვენც, ქართველებიც, ამგვარ იუბილეს მოვიწყობდით.. ერთი შეხედვით ერთობ კეთილშობილური ჩანს განზრახვა; მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი შეხედვით. უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს ის, რომ X საუკუნის ავტორის სიტყვები აქ არასწორადაა ინტერპრეტირებული. გიორგი მერჩულე, გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებაში, იმას კი არ ამბობს, რომ ქართველი ისაა ვინც მართლმადიდებელია და ქართულად ლოცულობს (თუმცა აღმსარებლობისადმი კუთვნილება, გარკვეულწილად, ნამდვილად განსაზღვრავდა ქართველი კაცის ცნობიერებაში ეროვნულობასაც), არამედ აღნიშნავს – „ქართლად ფრიადი ქუეყანად აღირაცხების, რომელსაცა შინა ქართულითა ენითა ჟამი შეიწირვის და ლოცვაჲ ყოველი აღესრულების“-ო ე.ი. სადაც ქრისტეს მცნების მსახურება ქართულად მიდის ის ტერიტორიაა ქართლი – საქართველო. იგი საუბრობს არა ეთნოსზე, არამედ ქართველთა სახელმწიფოზე, რომლის სიმტკიცის ქვაკუთხედადაც ქართულად აღვლენილ მართლმადიდებლურ, დიოფიზიტურ, ღვთისმსახურებას განსაზღვრავს.

მაშასადამე, თუკი ქართველობის ცნებისადმი სტატიაში ჩამოყალიბებულ მიდგომას გავიზიარებთ, გამოდის, რომ ქართველები როგორც ჯიში, მოდგმა ქრისტიანობის მიღების შემდეგ გაჩენილვართ და საერთოდ ქართველობის თვითშემეცნება ეს შემდგომაა გაჩენილი. მანამდე კი ე.ი. ქრისტიანობამდე, იგი არც არსებულა. მაშასადამე, არ იქნება ქრისტიანობა, არ იარსებებს ქართველიც.

მკითხველს იმედია კარგად მოეხსენება თანამედროვე ევროპელის მენტალიტეტი, რომლისთვისაც ყოველგვარი რელიგია ილუზორულ მოვლენას წარმოადგენს. დაეყრდნობა რა ეთნიკურად ქართველისავე განცხადებას, იგი ნამდვილად ჩათვლის, რომ ქართველობაც ასევე ილუზორული – არარსებული, რეალურ საფუძვლებს მოკლებული მოვლენაა, რომელიც შეცვლას ექვემდებარება. ამდენად, მისთვის სრულიად დასაშვებია ე.წ. „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ ფარგლებში სასურველ თარგზე მიჭრას-მოჭრას ჩვენი მამა-პაპეული სამკვიდროს ფარგლები; ან დააქუცმაცოს კიდევ იგი ქართლად, კახეთად, იმერეთად, გურიად და ა.შ. ამის ნათელი მაგალითია ეუთო-ს რეკომენდაციები საქართველოს ტერიტორიული მოწყობის შესახებ. მათ რუკებზე ხაზი ესმება არარსებულ სამხრეთ ოსეთს; აჭარას, როგორც ცალკე სახელმწიფო წარმონაქმნს; აფხაზეთი ხომ ნომინალურად განიხილება საქართველოს ფარგლებში. ამრიგად, თუ ასე გაგრძელდა, შესაძლოა სულ მალე გაჰქრეს კიდევ საქართველოს ხსენებაც კი.

ვეჭვობთ, ღრმად პატივცემულ მეცნიერს გააზრებული არ ჰქონდეს (შესაძლოა მხედველობიდან გამორჩა კიდევც) ის, თუ რა შეიძლება მოჰყვეს მის ამგვარ განცხადებას; რომ მასზე დაყრდნობით სრულიად შესაძლებელია აიგოს საქართველოს მტერთა შავბნელი ძრახვები. ნუ დავიბრძავებთ თვალებს; მტერი ირგვლივ საკმაოდ გვახვევია – რუსეთი, თურქეთი, სომხეთი, თათრები და ყველა ის ვისაც ჩვენი მამა-პაპეული სამკვიდრო წარუტაცია ჩვენივე უილაჯობითა და უნიათობით.

რაც შეეხება ქართველთა ღმრთისმორწმუნეობას – ჭეშმარიტი ქრისტიანობა იუბილეების მოწყობით კი არ განისაზღვრება, არამედ ეკლესიური ცხოვრების დონით. ვიზრუნოთ ქართველი ერის დედა ეკლესიისაკენ ჭეშმარიტად მოტრიალებისთვის, გულწრფელად ვილოცოთ, ვიმარხულოთ, გულში განვიმტკიცოთ უფლისა ჩვენის იესო ქრისტეს რწმენა და ეს იქნება ყველაზე კარგი იუბილე ჩვენი ერის ქრისტეს რჯულზე მოქცევისა.

უნებურად მახსენდება ერთი ჩემი სტუდენტობის დროინდელი 1 სექტემბერი. მეორე კურსზე ვიყავით (1979 წ.). სასწავლო წლის დაწყების დღეს, დილაადრიან ლექციებზე მისულებს, უნივერსიტეტის ეზოში დიდი ცუმპა-რამპა და ერთი ოჰოჰოია დაგვხვდა – უნივერსიტეტის წითელი პროფესორა, პარტიული და კომკავშირის კომიტეტები „ცოდნის დღეს“ აღნიშნავდნენ. ცნობილი ქართველი მედიევისტი, ბატონი გივი ჟორდანიას შეგვხვდა უნივერსიტეტის კიბეებზე და ნანახით გულმუკლულმა გვითხრა – „ყმაწვილებო, ცოდნის დღესასწაული ეს კი არაა, არამედ აუდიტორიაში შესვლა და საკადრისი ლექციის ჩატარება“-ო.

სვეტიცხოვლის დიდებული ტაძარი XI საუკუნის დამდაგს 19 წლის განმავლობაში, დღევანდელ პირობებთან შედარებით, ფაქტიურად შიშველი ხელებით შენდებოდა. XX საუკუნის დამლევს, ატომური ენერჯისა და სუპერ ამწეების საუკუნეში, მშენებლობის დაწყებიდან მე-8 წელს წმინდა სამების ტაძრის საძირკველიც კი არაა ჯერ გასრულებული. ყოველივე ამის მიზეზი ერთია – დღევანდელი ქართველი სულიერების მხრივ დატაკი და უძღურია, თორემ XI საუკუნის დამდაგს საქართველო დღევანდელზე მეტად იყო მტერთაგან ფიზიკურად შეჭირვებულ-აოხრებული; თუმცა სულიერი სიმტკიცე და ძლიერება არ დაუკარგავს. ტაძარს ნეოკომუნისტური მმართველობის დადგენილება კი არა, ჭეშმარიტად მორწმუნე ქრისტიანი ერის სულიერი ერთობა აღმართავს.

და ბოლოს, „რა გვევარდება და რა გვებუღბუღება, მტერი საქართველოს კარს ეჯახგურება“. რა იუბილეობანა აგვიტყდა. სჯობს დაქცეულ ქვეყანას მივხედოთ, გავამაგროთ მისი ისედაც შეკრეჭილი საზღვრები, გამოგვევლინოთ ლტოლვილები, უსახლკარონი, რომლებიც აგრე რიგად მოგვიმრავლდნენ ნომენკლატურის მიერ გაჩაღებული ქვეყნის დამაქცევარი ომის შედეგად და ის თანხები, რომლებიც იუბილეზე მოწვეულ უცხოელებს უნდა შევტენოთ, საკუთარ სისხლსა და ხორცს, მშობელ ერს მოვახმაროთ. იქნებ ამით ოდნავ მაინც შევიმსუბუქოთ ცოდვით ესოდენ დამძიმებული ხორცი.

ხშირად გავიგონებთ ხოლმე საუბარს ე.წ. მუსულმანური საფრთხის შესახებაც. ამჯერად ჩვენს მიზანს არ შეადგენს ქრისტიანულ-მუსულმანური ურთიერთობების დარეგულირებაზე მსჯელობა, იმას კი აღვნიშნავთ მხოლოდ – ჩვენის ღრმა რწმენითა და განსჯით, ამ წინააღმდეგობის დაძლევა თავისუფლად შეიძლება; თუკი იქნება ამის სურვილი. და ეს ვგონებ, ქართველთ ხელეწიფებათ ყველაზე მეტად, რამდენადაც ამ „კონფლიქტის“ გადაჭრის ერთერთი საშუალება მათ ხელთაა. ჩვენი ერი, ორი კონფესიის – მართლმადიდებელი ქრისტიანობის და ისლამის აღმსარებელია. უნდა მოხდეს კონფესიალურ დაპირისპირებათა დაძლევა ეროვნულობაზე (ენა), საერთო სარწმუნოებრივი ღირებულებებზე (საერთო წმინდანები და წინასწარმეტყველები) და მართლმადიდებლური აღმსარებლობის თვისობრიობაზე აქცენტირების ხარჯზე. ქართველთა შორის ამ საკითხის მოგვარება, პარალელურად დაარეგულირებს ურთიერთობებს იბერიულ-კავკასიური წარმომავლობის ერებს შორის, რის საფუძვლადაც აუცილებლად უნდა გამოვიყენოთ მათში არსებული საერთო ჩვეულებითი სამართლის ტრადიციული ფორმებიც (ამის მაგალითად ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებაც კმარა). იბერიულ-კავკასიური ერთობის აღორძინება-გამკვიდრება საფუძველი იქნება საერთო კავკა-

სიური სახლის შექმნისა, რომელიც წარმატებით გაართმევს თავს მსოფლიო ხალხთა თანამეგობრობაში განგებისგან დაკისრებულ ფუნქციას, მისიას – დაარეგულიროს და დააბალანსოს ქრისტიანულ და მუსულმანურ სამყაროებს შორის არსებული უთანხმოებანი.

მანამდე კი აუცილებელია, რომ ყოველმა კავკასიელმა ერმა, სულიერი დამოუკიდებლობა (რომელიც მათ მიუხედავად ჯოჯოხეთური ზეწოლისა არასდროს დაუკარგავთ) ხორციელ დამოუკიდებლობაში განფინოს, რამეთუ ამქვეყნიურ ცხოვრებაში სული და ხორცი ერისა განუყოფელია. ერს, რომელიც უპირველესად ჯიშთშეგნებაზე აღმოცენებული სულიერ-კულტურული კატეგორიაა, შეუძლებელია არ გააჩნდეს სახელმწიფოებრივი თავისუფლება. ამიტომ მოვიტანეთ წერილის დასაწყისში მაგალითი ჩვენი მოძმე ჩეჩენი ხალხის თანამედროვე ყოფიდან. ერი რომელიც ცეკვავს ყოფაში და არა მხოლოდ სცენაზე (მარტოოდენ სცენა სულიერების სიკვდილია), აუცილებლად გაიმარჯვებს; მისი დამარცხება შეუძლებელია ამქვეყნიურ ძალთაგან. ჩვენც კიდევ ერთხელ აღტაცებით შევსძახოთ მოცეკვავე თანამოძმეთ – „...ჰა, ჰატ... მარჯაჰ!“

P'aat'a Bukhrashvili

“...MARJAH...!”

“Marjah” - adroitly, lively, valorously - with this expression our brother Weinakhs encourage dancers performing their steps in the mystery of the dance; the dance in which a nation's, a people's genius is expressed (Grigol Robakidze), for it is the call of a soul to union with God, the cry of blood resounding across the millennia and reaching to the present; even as its incorporator, performer.

Since the time of the Russian conquest of the Caucasus there is underway a campaign with the express aim of separating the Georgians from other Caucasian peoples through the discreditation of the Georgians. Imperial viceroys undisguisedly expressed to the Tsar the leading role played by the upper levels of Georgian society in the conquest of the Caucasus and the consolidation of Russian domination. The tsarist regime through its agents eagerly created favorable conditions for the Georgians to “voluntarily” assume the role of quasi-gendarmes and thereby to distance themselves from their brother peoples. Thus the “bat complex” was implanted in a certain segment of Georgian society: neither bird nor mouse, it was rejected by both, and left to roam in caverns and darkness.

We often hear discussions about the so-called “Muslim threat”. Our purpose is not to make judgments about the bases of Christian-Muslim disagree-

ments, but only to state our profound belief that we can readily overcome this opposition, should we wish to do so. And this, I believe, is within the power of Georgians to achieve, since the only means of resolving this “conflict” is in their hands. Our people includes believers of both confessions: Orthodox Christianity and Islam. The overcoming of religious differences can come about through recognition of a common ethnicity, language and values, common saints and prophets.

The resolution of this issue among Georgians will be in parallel with a harmonizing of relations among Caucasian peoples, which can be built upon their common systems of traditional justice (consider the example of Vazha-Pshavela). The renaissance and consolidation of Caucasian unity will come about through the creation of a common Caucasian house, which will play a leading role toward realizing friendship among the nations of the world, through the reconciliation and resolution of the differences between the Christian and Islamic worlds.

Until then it is essential that each Caucasian people extend spiritual freedom - which they have never lost, despite hellish conditions - into physical freedom, so that the spirit and flesh of peoples will be indivisible in this life. Each people, as an integral spiritual and cultural unity, must have political autonomy. Therefore, we chose as the title of this article an example from the contemporary life of our Chechen brothers and sisters. A people which dances in daily life and not only on the stage (to do so only on stage is cultural death) will always triumph; it cannot be defeated by the powers of this world. Let us once again call out to our dancing brethren: “Ha! Hat...! Marjah!”